

K PRÍPUSTNOSTI DOVOLANIA GENERÁLNEHO PROKURÁTORA

Účelom dovolania generálneho prokurátora ako mimoriadneho opravného prostriedku je v odôvodnených prípadoch presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia. Pri jeho uplatnení sa zdôrazňujú akútnosť, nevyhnutnosť a aktuálnosť postupu generálneho prokurátora, ktorý je povinný posudzovať podmienky jeho podania ad hoc v reálnom čase.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 289/2021 z 13. júla 2021)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov **P. V.** a **Ľ. P.**, zastúpených LEGATE, s. r. o., Dvořákovo nábrežie 8/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Peter Vrábel, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 ObdoG 1/2020, 2 ObdoG 2/2020 z 11. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta.**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 25. septembra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 141 ods. 1 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 ObdoG 1/2020, 2 ObdoG 2/2020 z 11. júna 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Napadnuté uznesenie navrhujú zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovatelia vo veci samej vystupovali ako navrhovatelia na zrušenie zápisu údajov v obchodnom registri pri obchodnej spoločnosti B., a. s., ... (ďalej len „spoločnosť B.“). Okresný súd Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 37 Exre 65/2016-190 z 12. februára 2019 v spojení s doplňujúcim uznesením č. k. 37 Exre 65/2016-210 z 20. marca 2019 (ďalej len „uznesenia okresného súdu“) zrušil zápisy v obchodnom registri okresného súdu pri uvedenej obchodnej spoločnosti. Na základe generálnym prokurátorom Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podaného dovolania v zmysle § 78 ods. 2 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) v spojení s § 83 písm. i) CMP najvyšší súd napadnutým uznesením zrušil uznesenia okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovatelia pred vydaním napadnutého uznesenia vo vzťahu k podanému dovolaniu generálneho prokurátora

namietali jeho neprípustnosť, tiež že nebolo riadne odôvodnené, ako aj závery generálneho prokurátora, že na základe právoplatného rozhodnutia nie je možné vykonať materiálne nesprávny zápis v obchodnom registri a tento zápis následne zrušiť. Namietali aj nedodržanie princípu proporcionality uvedeného v § 78 ods. 2 CMP.

3. Najvyšší súd v napadnutom uznesení prípustnosť dovolania generálneho prokurátora odôvodnil tým, že podnet na podanie dovolania generálneho prokurátora podal akcionár spoločnosti B., teda oprávnená osoba, ktorej práva a oprávnené záujmy boli uzneseniami okresného súdu nepriaznivo dotknuté. Tiež dospel k záveru, že bol zachovaný princíp subsidiarity, keďže tejto oprávnenej osobe neboli uznesenia okresného súdu doručované a o ich existencii sa dozvedela až po nadobudnutí ich právoplatnosti, keď bol v obchodnom registri zrušený zápis údajov o spoločnosti B.

4. K záveru o dôvodnosti podaného dovolania generálneho prokurátora najvyšší súd v napadnutom uznesení dospel na základe uvedených skutočností: Účelom konania o zrušení zápisu údajov do obchodného registra je opraviť nesprávne údaje zaregistrované v dôsledku podania vecne nesprávneho návrhu, teda cieľom tohto konania je dosiahnuť návrat do pôvodného stavu pred vykonaním skutkovo a právne nesprávneho zápisu. Podľa záverov najvyššieho súdu v konaní o zrušení zápisu údajov do obchodného registra tak možno zrušiť len zápis údajov vykonaný v tomto konaní, ktorý zápis nie je súdnym rozhodnutím a nezakladá prekážku právoplatne rozhodnutej veci. Predmetom uvedeného konania tak nemôže byť zápis vykonaný na základe súdneho rozhodnutia.

5. K otázke trvania dodatočnej likvidácie spoločnosti B. uviedol, že táto bola nariadená uznesením okresného súdu č. k. 33 Exre 126/2011 z 28. októbra 2011 (ďalej len „uznesenie okresného súdu z 28. októbra 2011“), ktoré nadobudlo právoplatnosť 5. decembra 2011. Uzneseniami okresného súdu, ktoré napadol dovolaním generálny prokurátor, bol tento údaj o nariadení dodatočnej likvidácie vymazaný, a to v konaní o zrušení zápisu údajov podľa § 299 a nasl. CMP. Preto je podľa názoru najvyššieho súdu možné konštatovať, že uznesenia okresného súdu boli vydané v rozpore so zákonom a výmazom údajov týkajúcich sa dodatočnej likvidácie majetku spoločnosti B. tak vznikol protiprávny stav. Na základe uvedeného tak dospel k záveru, že dodatočná likvidácia majetku spoločnosti B. stále prebieha (na základe uznesenia okresného súdu z 28. októbra 2011, pozn.) a nebola tak ukončená ani do dňa podania dovolania generálneho prokurátora.

6. Najvyšší súd tak dospel k záveru, že uzneseniami okresného súdu bol porušený zákon, pretože konanie o zrušení zápisu podľa § 299 CMP nie je možné chápať ako opravný prostriedok, ktorým sa môžu preskúmať právoplatné rozhodnutia všeobecného súdu a následne zrušovať zápisy a vymazávať údaje vyplývajúce z výroku právoplatného súdneho rozhodnutia. Ako zásadnú vadu konania posúdil, že okresný súd v rozpore s platnou právnou úpravou zrušil zápis v obchodnom registri vykonaný na základe právoplatného súdneho rozhodnutia (uznesenia okresného súdu z 28. októbra 2011, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti argumentujú:

a) V prvom rade namietajú arbitrámnosť napadnutého uznesenia. Uvedené zdôvodňujú tým, že podľa nich obsahuje nesprávne interpretácie príslušných právnych predpisov (konkrétne ustanovení Civilného mimosporového poriadku, pozn.) nesúladne s princípom právnej istoty, v dôsledku čoho najvyšší súd pripustil dovolanie generálneho prokurátora, ktoré je podľa

sťažovateľov v ich prípade neprípustné, čím najvyšší súd napadnutým uznesením porušil ich právo na spravodlivý proces.

b) Vyslovili tiež nesúhlas so záverom najvyššieho súdu, že cieľom konania o zrušenie zápisu údajov podľa § 299 CMP je dosiahnuť návrat do pôvodného stavu, ktorý existoval pred vykonaním skutkovo a právne nesprávneho zápisu údajov, teda že je možné zrušiť len zápis údajov vykonaný v konaní o zápise údajov, a teda že predmetom tohto konania nemôže byť zápis údajov vykonaný na základe súdneho rozhodnutia. Vo vzťahu k tomu namietajú, že Civilný mimosporový poriadok v ustanoveniach § 278 písm. c) ani § 299 a nasl. explicitne neustanovuje, že v predmetnom konaní by mali byť predmetom súdneho prieskumu len údaje zapísané na základe návrhového konania podľa § 278 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa názoru sťažovateľov je preto možné v predmetnom konaní dosiahnuť aj výmaz údajov zapísaných do obchodného registra na základe súdneho rozhodnutia. S týmto svojím záverom sa podľa sťažovateľov najvyšší súd vysporiadal len formálne a bez toho, aby uvedené malo oporu v konkrétnom právnom ustanovení.

c) Sťažovatelia zároveň namietajú nesprávnosť záveru najvyššieho súdu, že dodatočná likvidácia spoločnosti B. stále prebieha (resp. že prebiehala aj v čase podania dovolania generálneho prokurátora, pozn.). Podľa nich najvyšší súd tento záver dostatočne neodôvodnil.

d) Vo vzťahu k postupu najvyššieho súdu pred vydaním napadnutého uznesenia namietli, že samotné dovolanie generálneho prokurátora im bolo pred vydaním napadnutého uznesenia doručené, avšak bez akýchkoľvek príloh a najmä bez podnetu, na základe ktorého bolo podané. Tiež v tejto súvislosti namietli, že im nebolo umožnené nahliadnuť pred vydaním napadnutého uznesenia do súdneho spisu, a to najprv kvôli obmedzeniam v súvislosti s pandémiou COVID-19 a následne z dôvodu, že spis študoval zákonný sudca.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 141 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým najvyšší súd posúdil dovolanie generálneho prokurátora ako prípustné a dôvodné a zrušil nim uznesenia okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

9. V právnom prostredí nie je možné vylúčiť situáciu, keď bude uplatnenie dovolania generálneho prokurátora jediným možným právnym prostriedkom, ktorý zabezpečí ochranu práv a právom chránených záujmov konkrétneho subjektu. V zmysle § 458 ods. 2 CSP je dovolanie generálneho prokurátora prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. Aj z uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 113/2016-15 z 24. februára 2016 vyplýva, že účelom mimoriadneho dovolania (teraz dovolania generálneho prokurátora, pozn.) ako mimoriadneho opravného prostriedku je jeho výnimočné použitie s cieľom presadiť vecnú správnosť a spravodlivosť súdneho rozhodnutia v odôvodnených prípadoch. Len „samotná existencia dvoch názorov na vec“ bez toho, aby išlo o potrebu odstránenia fundamentálnych väd principiálnej dôležitosti pre súdny systém, nemôže odôvodňovať podanie dovolania generálnym prokurátorom (napr. rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci COMPCAR v. SR). Vo vzťahu k subsidiarite dovolania generálneho

prokurátora je potrebné dodať, že slovné spojenie „v čase podania“ zdôrazňuje akútnosť, nevyhnutnosť a aktuálnosť postupu generálneho prokurátora, ktorý je povinný posudzovať podmienky podania dovolania ad hoc v reálnom čase, zohľadňujúc objektívnu možnosť vyčerpania iných dostupných prostriedkov nápravy podávateľom podnetu.

10. Sťažovatelia namietali arbitrárnosť napadnutého uznesenia a nesprávnu interpretáciu právnych predpisov zo strany najvyššieho súdu v ich veci. Vyjadrili nesúhlas so záverom najvyššieho súdu, že v konaní o zrušenie zápisu údajov podľa § 299 CMP nie je možné zrušiť zápis uskutočnený na základe právoplatného súdneho rozhodnutia, a tiež so záverom najvyššieho súdu, že dodatočná likvidácia spoločnosti B. prebiehala aj v čase podania dovolania generálneho prokurátora. Zároveň namietali, že v dôsledku nemožnosti nahliadnutia do súdneho spisu pred vydaním napadnutého uznesenia aj napriek tomu, že im bolo dovolanie generálneho prokurátora riadne doručené a vyjadrili sa k nemu, sa nemohli oboznámiť so všetkými podkladmi.

III.1. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie:

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 301/2020).

12. Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (I. ÚS 331/2019). Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (III. ÚS 66/2018). Úlohou ústavného súdu bolo preto v danom prípade posúdiť, či najvyšší súd napadnutým uznesením nevybočil zo zákonného rámca, a teda či napadnutým uznesením nedošlo k porušeniu sťažovateľmi namietaných práv, a to aj s poukazom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

13. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a v ňom uvedených dôvodov prípustnosti a dôvodnosti dovolania generálneho prokurátora a tým aj dôvodov na zrušenie dovolaní generálneho prokurátora napadnutých uznesení okresného súdu s poukazom na v ústavnej sťažnosti uplatnené námietky sťažovateľov ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd dôvody, pre ktoré zrušil uznesenia okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie, primerane, jasne, logicky a zároveň aj pomerne obsímne rozviedol, a to na stranách 13 až 16 (v bodoch 26 až 37) napadnutého uznesenia.

14. Pretože je sťažovateľom odôvodnenie napadnutého uznesenia dostatočne známe, ústavný súd ho na tomto mieste preto nebude podrobnejšie rozoberať a bližšie rozvádzať jeho jednotlivé

závery. Len pre zhrnutie a zodpovedanie základných námietok sťažovateľov uvádza, že podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd ústavnoprávne relevantným spôsobom vysporiadal s otázkou týkajúcou sa možnosti, resp. nemožnosti zmeniť údaje zapísané v obchodnom registri na základe súdneho rozhodnutia (v danom prípade uznesenia okresného súdu z 28. októbra 2011, pozn.) prostredníctvom konania o zrušenie zápisu údajov do obchodného registra (uvedené najvyšší súd rozviedol najmä v bodoch 33, 34 a 36 napadnutého uznesenia, pozn.). V danej veci najvyšší súd jasne zdôraznil, že účelom uvedeného konania je oprava nesprávnych údajov zaregistrovaných v dôsledku podania vecne nesprávneho návrhu na zápis údajov do obchodného registra (napríklad doloženie listín, ktoré nezodpovedajú skutočnému právnemu stavu, pozn.). Takto je možné zmeniť len úkon registrového súdu, ktorý ale nie je súdnym rozhodnutím, a preto v zmysle uvedeného nie je takýmto postupom možné zrušiť zápis údajov vykonaný na základe súdneho rozhodnutia (akým je uznesenie okresného súdu z 28. októbra 2011, pozn.). Konanie podľa § 299 CMP neslúži ako opravný prostriedok na preskúmavanie právoplatných rozhodnutí všeobecných súdov. Taktiež pokiaľ ide o námietku sťažovateľov týkajúcu sa trvania dodatočnej likvidácie spoločnosti B., aj v čase podania dovolania generálneho prokurátora, k tejto otázke najvyšší súd taktiež dal jasnú a ústavne konformnú odpoveď, a to v bode 35 napadnutého uznesenia. Z nej vyplýva, že na základe nezákonne vydaných uznesení okresného súdu (napadnutých dovolaním generálneho prokurátora, pozn.) tak ani nemohlo dôjsť k výmazu údajov z obchodného registra (zapísaných na základe uznesenia okresného súdu z 28. októbra 2011, pozn.) týkajúcich sa dodatočnej likvidácie majetku spoločnosti B., resp. že takýmto výmazom údajov vznikol vzhľadom na už uvedené protiprávny stav.

15. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov, že bezprostredne pred vydaním napadnutého uznesenia nemohli nahliadnuť do súdneho spisu (obmedzenia v súvislosti s epidemiou COVID-19 a štúdiom spisu zákonným sudcom, pozn.), a preto im malo byť odňaté ich právo oboznámiť sa s podkladmi na vydanie rozhodnutia, ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že aj samotní sťažovatelia uviedli, že dovolanie generálneho prokurátora v danej veci im bolo riadne doručené a mohli sa k nemu v plnej miere vyjadriť, čo aj urobili. Pritom práve toto dovolanie generálneho prokurátora a najmä dôvody a argumenty zo strany generálneho prokurátora v ňom uvedené boli v danej veci kľúčovými pre rozhodnutie. Na tomto mieste ústavný súd odkazuje aj na bod 13 napadnutého uznesenia, v ktorom najvyšší súd jednoznačne uvádza, že sťažovatelia vo svojom vyjadrení k podanému dovolaniu generálneho prokurátora podrobne poukázali na chronológiu predmetného prípadu. Zároveň ústavný súd zdôrazňuje, že samotný podnet oprávnenej osoby, ktorý bol adresovaný generálnemu prokurátorovi, je „len“ prvotným „návrhom“, avšak je na samotnom generálnom prokurátorovi, či sa s ním „stotožní“ a najmä, akú argumentáciu pred súdom v danej veci uplatní. Táto argumentácia je následne obsiahnutá práve v podanom dovolaní generálneho prokurátora, ku ktorého obsahu sa mali právo sťažovatelia vyjadriť, čo aj urobili. Vzhľadom na uvedené preto ústavný súd, ani pokiaľ ide o túto námietku sťažovateľov, nevhliadol porušenie ich práv.

16. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (I. ÚS 358/2019). Ústavný súd aj s poukazom

na uvedené konštatuje, že v odôvodnení napadnutého uznesenia, ako ani v samotnom postupe najvyššieho súdu pred jeho vydaním nevzhliadol také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie ústavný súd oprávňovali k vysloveniu záveru o porušení sťažovateľmi namietaných práv. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenie nie je možné považovať za zjavne neodôvodnené ani za arbitrárne, teda také, ktoré by bolo založené na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého uznesenia, keďže tie sú dostatočne a presvedčivo zdôvodnené.

17. Ústavný súd opätovne pripomína, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov a pri uplatňovaní svojej právomoci nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav. Na základe uvedeného preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 141 ods. 1 ústavy:

18. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2 a čl. 141 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že uvedené články ústavy sú formulované všeobecne a neupravujú žiadne konkrétne základné práva, preto vyslovenie ich porušenia prichádza do úvahy len v súvislosti s porušením iného základného práva. Sťažovatelia porušenie uvedených článkov ústavy spájali s porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, k čomu však nedošlo a vo vzťahu ku ktorým bola ústavná sťažnosť odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. S poukazom na uvedené bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

19. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uvedenými v jej petite.